СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 51. Джерзі Сиі, Н. Дж., четвер, 6-го березня 1941. No. 51. Jersey City, N. J., Thursday, March 6, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПІДГОТОВЛЯЮТЬ МІЛІТАРНИЙ ПАКТ З МЕКСИКОМ

ВАШИНГТОН. — Департамент стейту подав формальне повідомлення, щоб між військовими представниками Мексика і Злучених Держав Америки ведуться переговори в цілі заключення мілітарного союзу, для обопільної оборони. Подібне повідомлення видав також департамент стейту Мексика. З цього заключають, що ці переговори є на дуже добрім шляху і хто зна, чи в засаді вже не завершені, коли оба краї про це офіційно повідомляють.

В американських офіційних колах говорять, що по цім Америка приступить до подібних переговорів з іншими полудневo-американськими краями, в першу чергу з Бразилією.

ДУМКИ ПРО ПОЛІТИКУ СОВЄТІВ.

ВАШИНГТОН. — У вашингтонських дипломатичних колах таке переконання, що натаврування Болгарії з боку Совєтів не має жадного практичного значіння. Воно більше має пропагандний характер, ніж дійсний. Бо Совєти дуже добре наперед знали, що станеться, а скорше не протестували перед Болгарією. Також не протестували перед німцями, хоч фактично німці тут найбільше завинили, бо вони окупували Болгарію. Деякі чужі дипльомати є того переконання, що це натаврування має на цілі пригадати німцям, що Совєтам з кожного підбою належиться також якийсь кусок. А що вони не сміли це отверто говорити німцям, то „попрікнули" Болгарії.

ДЕВЯТИЙ РІК УРЯДУ ПРЕЗИДЕНТА.

ВАШИНГТОН. — Минулого вівтірка президент Рузвелт розпочав девятий рік урядування. З цеї нагоди журналісти ставили йому ріжні запити. Президент відповідав, що вісім літ тому Америка була перед внутрішньою крізою. Нині є перед заграничною крізою. Попередня небезпека була менша від тої, що є нині, говорив він. Про себе говорив, що чується так само добре, як тоді.

КАМПАНІЯ ЗБРОЄННЯ ПІД ОСОБИСТОМ НАГЛЯДОМ ПРЕЗИДЕНТА.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт дав виразно до зрозуміння, що він, хоч творить ріжні комітети і бюра заряду продукції, проте буде сам особисто над всім наглядати. Одначе, через свого секретаря Ерлього він заявив, що не є згідне з правдою, що внаслідок його особистого заряджування кампанією зброєння уступлять чотири директори „ОРМ", себто бюра заряду продукції.

„СОТКИ" ЧЕРВОНИХ В ЮНІЇ.

НЮ ЙОРК. — Федерація учительських юній, яка недавно викинула зо свого складу три юнії за комунізм, тепер подала знов пояснення для цього свого поступовання. Вона навела звіт американської комуністичної партії, в якім говориться, що юнійний учительський льокаль ч. 5 з Ню Йорку є під контролею комуністів. В ньому є „сотки наших членів, більше ніж цього потрібно для нашої роботи", говорять самі комуністи про цю юнію.

ДОЗВОЛЕНО ВСТУП ПСАМ-ПОВОДАТОРАМ.

НЮ ЙОРК. — Нюйорська міська рада дозволила псам-поводаторам, які водять сліпих людей по вулицях, їздити на підземних залізницях. Дотепер це було заборонено. Перед радними один сліпий чоловік демонстрував разом зо своїм псом, що значить пес для чоловіка без зору. Пес виконував найменшу інструкцію свого пана, ведучи його від одного радного до другого, а також через ріжні входи і виходи. Це переконало радних, що цього роду пес є „очима сліпого".

СХОПИЛИ ДУШЕГУБА.

НЮ ЙОРК. — Нарешті поліції вдалось відкрити душегуба пок. Катерини Папас, замордованої пару місяців тому в її власнім домі. Ним є 23-літний Джордж Цвек з Гарісбургу, Па., правдоподібно троха умово збочений. Він був у руках поліції вже кілька днів, але щойно тепер признався до вини. Водночас признався до нападів на 15 інших жінок. Попередні його жертви тепер його пізнали і ствердили його ідентичність.

МОРЕЙ ПРОТИ РОЗЕМЧИХ КОМІТЕТІВ.

ВАШИНГТОН. — Голова К.П.О., Филип Морей, заявив, що він є проти запровадження робітничих роземчих комітетів, подібних до тих, які були запроваджені підчас минулої світової війни, а то тому, що ті комітети фактично будуть виходити на некорисць робітникам. Вони все будуть прямувати до задержання теперішнього стану й будуть виступати проти домагань робітників поліпшити свою долю.

„ЗАГАЛЬНА" ДЕБАТА НАД ЗАКОНОПРОЄКТОМ Ч. 1776 ПОКІНЧЕНА

Нарешті сенатори з опозиції погодились на те, щоб припинити загальну дебату над законопроектом ч. 1776 і приступити до голосування над поправками. Це ще не значить, що дебата вже зовсім покінчена і вже скоро прийде до ухвалення, або відкинення, згаданого законопроєкту. Воно лише значить, що сенатори перестали дебатувати засадничо над тим законопроектом — чи його взагалі треба, чи не треба? Тепер зачнуть дебатувати над ріжними поправками до нього, а щойно коли переголосують всі пляновані поправки, приступлять до голосування над тим, що ще з нього залишиться.

Сенатори з опозиції мали свої окремі наради і рішили не робити обструкції. Сенатор Най мав завершити цю „загальну" дебату. Він сказав, що боротьба проти цього законопроєкту ще не закінчена. Цей законопроєкт є нічим іншим, тільки одобренням війни, до якої цілком певно вступить Америка скоро по його ухваленні. Це всі знають у Вашингтоні, говорив сенатор Най і закликав виборців, щоб слали протестні телеграми до своїх конґресменів та в той спосіб робили моральний натиск.

Голова конгресового комітету заграничних справ, Сол Блюм, сказав, що в цій „загальній" дебаті над згаданим законопроектом сенатори витратили 405,000 слів.

ТЕРТЯ АРМІЇ З А.Ф.П.

Департамент війни приходить до чимраз більшого тертя з будівельними юніями, належачими до А.Ф.П. Так виглядає, що армія зажадає в тій справі ґрунтовної розвязки. До останніх випадків, що змушують до цього армію, є новий страйк у Врайт Філд, Дейтон, О., де будується один з найбільших летунських майданів у цілих Злучених Державах Америки. Армія дала там маленьке замовлення електричному контракторови, що затруднює всего пять осіб. Але люди цього контрактора належать до К.П.О. Тому юнія будівельних робітників, належачих до А.Ф.П., звеліла всім своїм робітникам вийти на страйк. Тепер робота припинена, хоч для армії цього летунського майдану дуже потрібно. Та які міри задумує повзяти армія, щоб зарадити лихови — покищо не відомо.

В НІМЕЧЧИНІ НЕВДОВОЛЕННЯ, ЩО ГРЕЦІЯ НЕ ХОЧЕ ПІДДАТИСЬ

Вся німецька преса пише про Грецію перший раз в такому тоні, з якого видно, що Німеччина невдоволена, та що є напружені відносини між нею і Грецією. Бо досі так було, що не зважаючи на війну Греції з Італією, німецькою союзницею, в Німеччині відносились до Греції досить приязно. Мабуть у тій надії, що Греція евентуально не спротивиться Німеччині, якщо та зажадає, щоб кінчити війну. Тепер виходить на таке, що Німеччина домагається замирення Греції з Італією. Та Греція заявляє, що буде далі боротись.

ЗБРОЯ ВИРІШИТЬ, КАЖУТЬ В ІТАЛІЇ

Фашистська преса перечить тому, щоб Італія впливала на Грецію в справі замирення. Навпаки, Мусоліні каже, що мир подиктує той, що виграє, себто, що рішатиме — зброя. При тому італійська преса підкресляє, що при їхньому боці вже бються німецькі війська.

ТУРЕЧЧИНА ГОТОВА ДО БОРОТЬБИ

З того, що доносять з Анкари, видно, що Туреччина вже рішена піти до війни, якщо тільки вважатиме, що її границі загрожені. Це можливе навіть у тому випадку, коли німці нападуть на Грецію через Болгарію. Саме тому Німеччина отягається з виповідженням війни Греції, бо боїться, що в такому разі прийдеться воювати теж і з Туреччиною.

БРИТІЙЦІ НА ОСТРОВІ БІЛЯ НОРВЕГІЇ

Німецьке воєнне звідомлення подає, що британські воєнні кораблі прибули до одного з малих норвежських островів, висадили там свої війська і забрали в полон німців і норвежців, що сповняли на острові воєнну службу. А також ще затопили численні рибацькі судна.

НАСТУП НА АНГЛІЮ ЗМАГАЄТЬСЯ

З Англії доносять, що останніми днями зачали німці сильніше бомбардувати ріжні міста в цілій Англії. Знова британці постійно бомбардують Рур і пристані, де зґромаджені німецькі сили.

СПЕРШУ НА ТУРЕЧЧИНУ

ЛОНДОН. — Британське командування остерігає Туреччину, що німецька стратегія може бути така, щоб спершу вдарити на Туреччину.

КІНЦЕВА ФАЗА. — Тут є коло 45.000 італійських бранців, що попали в британські руки при упадку лібійської твердині Бардії. По здачі їх зібрано в цій огорожі колючих дротів, положеній на границі Лібії й Єгипту.

СОВЄТИ ГРОМАДЯТЬ БІЛЬШІ СИЛИ НАД РУМУНСЬКОЮ ГРАНИЦЕЮ

БУКАРЕШТ. — Асошіейтед Прес доносить, що в Румунії кружляють поголоски, що Совєти дуже занепокоєні останніми подіями. Далі кажуть, що видно постійне збільшування совєтських сил на румунсько-совєтській границі, головно над Прутом. До того треба додати ще й таке, що німецькі штабові офіцири в Румунії переводять румунську мобілізацію, яку розпочали ще в січні, а яка має дати Румунії в дні 15. березня армію з одного міліона вояків. Більша частина отих резервістів, покликаних до військової служби, є, як кажуть, висилана на совєтсько-румунську границю. Совєти побільшили теж свої гарнізони в Одесі, Кишеневі й Чернівцях частинами, що надійшли з Києва. Вони теж зарядили затемнювання Одеси і Кишинева.

СОВЄТСЬКА „ДОГАНА" БОЛГАРІЇ.

СОФІЯ. — Досі, як доносить американська пресова агенція, нема ніякого коментаря з боку болгарського уряду щодо совєтської заяви, в якій вона каже, що не поділяє теперішньої політики Болгарії, себто її приступлення до Потрійного Союзу. Часописам заборонено друкувати ось ту совєтську заяву. Многі надіються, що заява готова спричинити певний заколот серед селян, що завжди звикли глядіти на „вуйка Івана". Крім того совєтська заява є ще доброю зброєю для місцевих комуністів, якщо захотілиб продовжувати свою пропаґанду. Таназагал панує переконання, що Совєти зробили свою заяву тільки для пропаґандних цілей. І тому вона не матиме ніякого дійсного значіння. Зазначують, що навіть у тій заяві нема ні слова згадки про те, що Німеччина повідомила Совєти своєчасно про свої заміри висилки війська до Болгарії. Совєтську заяву розуміють так, що Совєти хотіли обмити руки і в якийсь спосіб дати знати болгарському населенню, що вони не прийдуть йому з допомогою, а таку обіцювали весь час комуністи, коли говорили про можливість німецької інвазії.

БРИТАНІЯ ЗРИВАЄ З БОЛГАРІЄЮ.

СОФІЯ. — З днем 5. березня є зірвані дипльоматичні звязки Великої Британії з Болгарією. Кажуть, що вже літали над болгарською територією британські летуни, але не скидали бомб, а тільки робили фотографічні знимки. Британія здержуеться з воєнними кроками до того часу, поки не вийде з Болгарії її дипльоматичний корпус, разом з британським послом, Джорджем В. Ренделем.

ЮГОСЛАВІЯ ПЕРЕВОДИТЬ ПОВНУ МОБІЛІЗАЦІЮ

БІЛГОРОД. — Оголошено всюди в краю великими афішами, щоб зголошувались в неділю, дня 9. березня, до своїх команд усі чоловіки, роджені в роках від 1891 до 1919.

БІЖЕНЦІ В РОЗПУЦІ.

БІЛГОРОД. — Як рознеслись слухи, що Югославія готова піти разом з Німеччиною, та що можуть ввійти на її територію німецькі війська, почалась розпучлива втеча з Югославії до Туреччини, Єгипту, Палестини, чи деінде, численних біженців, яких назбиралось в Югославії дуже багато. Є там повно польських і чеських дипльоматів і ріжних політичних діячів. Є там політичні, чи які інші втікачі з Румунії, Нідерляндів, Норвегії, Франції й т. д. А чи не найбільше є там жидів, що вивтікали зо Словаччини, Карпатської України, Польщі й Румунії.

ГІТЛЕР ХОЧЕ ДІСТАТИ ТУРЕЧЧИНУ.

АНКАРА. — Хоч нема найменшої надії на те, щоб Туреччина покинула Велику Британію і пішла з Німеччиною, то Гітлер таки пробує ще щось зробити, коли вислав літаком спеціяльну місію з пятьох осіб, щоб вона передала особисте письмо Гітлера Ізмет Іону, президентови Туреччини. Що в тім письмі було, ніхто не знає в такій мірі, щоб міг сказати точну правду. Офіційно тільки повідомлено, що президент Туреччини таке письмо отримав та передав подяку Гітлерови через німецького амбасадора фон Папена. Та це є звичайна форма вислову, яка нічого не говорить про саму справу. А що та справа важна, то видно з того, що зараз по одержанню згаданого письма відбулись довгі наради кабінету міністрів. Ще кажуть, що два міністри, народньої оборони і внутрішніх справ, поїхали до Істанбулу, щоб там зробити перегляд військ і фортифікацій.

АРМІЯ ГОТОВА ДО РОЗПРАВИ З НІМЦЯМИ.

КАЇРО (Єгипет). — Американські кореспонденти доносять з Єгипту, що британці дуже добре приготовані на те, що матимуть незабаром до діла з німецькими воями і літаками. Є пороблені спеціяльні охорони для забезпечення британцям ріжних достав. А також скріплено всі стратегічні пункти, що обороняють Суеський канал.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частиною):		Friday's issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Сіті і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

„БЕЗКРОВНА" ВІЙНА

Невелика балканська держава Болгарія приступила врочисто до берлінсь-римської осі, себто до тої коаліції держав, до котрої належать: Німеччина, Італія, Японія, Словакія, Мадярщина й Румунія.

Приступила вона „мирно", даючи цим до зрозуміння, що якби не була приступила, була би мусіла воювати. Проти кого, відомо: проти Німеччини, на багато разів від Болгарії сильнішої. Іншими словами, Болгарія приступила до осі, бо не мала іншого вибору. Якби була не приступила, була би мала війну й німецьку окупацію.

За мотив Болгарія подала бажання уникнути війни. Мотив не відповідає дійсності, бо війни через приступлення до осі не уникається. Дуже можливо, що приступлення до осі буде немовби сигналом для її участи в війні.

Приступлення є отже нічим іншим, як спробою керманичів Болгарії задержати при помочі німецького війська владу, яку вони певно втратили би через німецьке військо, якби важилися піти проти нього. Влада на ділі не справжня. Болгарія переходить під німецький чобіт. Вона ще буде фігурувати як незалежна держава, але справді вона незалежною перестала бути. У Відні вона відписала свою державну незалежність і стала провінцією Німеччини під фірмою незалежної держави. Доля хотіла закпитися над Болгарією, коли заставила уряд підписати це зречення незалежности в навечеря річниці болгарської незалежности.

Та взявши під увагу величину Болгарії та Німеччини, цьому рішенні уряду дуже дивуватися не можна. Урятувати в цьому положенні її могли лише Англія й Росія. Та Англія ефективної допомоги дати Болгарії тепер не може, а Росія не хоче. Англія, як ворог Німеччини, мусіла би висадити поважні війська в такому місці, щоби туди стягнути німецьку силу, призначену на окупацію Болгарії. Це Англії тепер неможливе. Росія могла оборонити Болгарію лекше: вона могла запротестувати рішучо проти німецьких намірів проти Болгарії; Німеччина, що не хоче воювати на два фронти, по всякій правдоподібности, була би звернула на цей протест серіозну увагу. Та Росія цього зробити не захотіла, а замісць цього вже по окупації Болгарії німецькими військами вичитала слабій Болгарії крайно фарисейську лекцію. Ціль російської заяви зовсім не помогти Болгарії, а тільки скинути з Росії відповідальність перед світом за німецьку окупацію Болгарії. Перед думаючими людьми в світі ції відповідальности вона не спекається, а перед своїми людьми, нездібними на ніяку критику, це було зовсім зайве. Для зовнішнього світу Росія дала ще один видай зовсім зайвий доказ свого повного політичного цинізму.

ВИПРАВДУЮТЬ СВІЙ НАРІД

Французи в цілому світі, а не тільки в Франції, глибоко відчули закиди, немовби вони не хотіли боронити свого краю і зачасу піддались ворогови. Саме тепер появилась книжка капітана Жана Лабюскієра, якою він доказує, що французькі вояки і офіцири сповнили чесно свій обовязок і боролись хоробро. А коли що не дописало, то це було зовсім що іншого. Виявляється, що французький вояк не був модерно озброєний, себто не був виеквіпований в такий спосіб, щоб міг видержати боротьбу з німецькою армією, що була наскрізь модерною і знаменито виеквіпованою. В додатку до того, що французи боролись хоробро, подає згаданий капітан 80,000 гробів, в яких спочивають французькі вояки і офіцири, до яких треба додати ще 20,000 вояків, про яких нема ніякої вістки. Отже виходить, що за 45 днів боротьби згинуло до 100,000 французьких вояків, між якими втрата в офіцирах виносить 65%. В битвах згинули 9 французьких генералів, а 130 попали в полон.

В подібний спосіб виправдує норвежців Венямин Фогт, що тепер є управителем бюра Норвезької Торговельної й Висилкової Місії в Монтреалю. Він твердить, що „зрада норвежців", про яку говорено, не мала ніякого впливу на націстівську перемогу. Націсти перемогли, бо були сильніші. Фогт утік до Англії, щоб там організувати норвезьку фльоту для ведення дальшої боротьби по британській стороні.

Згідно зо словами Фогта в часі боротьби на одного норвежця припадало 20 ворогів. Норвежці не мали ніякої оборони проти хмар бомбовиків. А проте норвежці, при помочі британців, держалися два місяці, довше як опирались тому самому ворогови французи.

А що ще мало відоме, то є те, що Норвегія провадить незвичайно важну боротьбу ще й тепер. Цілу торговельну фльоту, що разом має 4,000,000 тонів, урятовано перед зловленням або знищенням через неприятеля. Ця величезна фльота робить тепер багато доставів для аліянтів, довозячи їм воєнні засоби.

Норвежці в своїй батьківщині ставлять далі однодушно спротив німцям. Щодо Відкунда Квіслінга, норвезького диктатора, якого імя стало синонімом зради, то за словами Фогта він не має ніякого попертя з боку населення.

Як управитель норвезької корабельної місії в Канаді, Фогт каже, що є „на фронтовій лінії". Також, каже він норвежці мають від 30,000 до 40,000 моряків торговельної фльоти на тій боєвій (фронтовій) лінії. Переважну часть канадійських троків та іншого воєнного засоотрення (еквипмент), якими послугуються австралійці в їхній важкій боротьбі в Африці перевезли з Канади через Атлянтик норвезкі пароходи.

Фогт, згадуючи про націвські кораблі, що приїжджали до Осльо в перших днях інвазії, висміяв тих, що вірили, що ті кораблі дістались через зраду. „Перші воєнні кораблі не доплили до пристані. Три найбільше могучі німецькі кораблі були тоді затоплені. А їхнє знищення з великою втратою життя неприятельських вояків, це діло норвезьких портових гармат. І тому тяжко повірити, як могла націвська пропаганда, яка говорила про норвезьку зраду, тішитись великим послухом у Північній Америці", говорив Фогт.

ОГЛЯД УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

На повищу тему виголосив на Колюмбійськім університеті доклад проф. Микола Чубатий. Був це третій з черги доклад з серії лекцій на українські теми, які то лекції відбуваються кожної пятниці.

Короткий зміст того цікавого й солідно обробленого докладу є такий:

Археольогічні, антропольогічні та етнольогічні досліди українських та неукраїнських вчених поновенних часів відкрили перед нами доволі докладний образ культури українського народу. Багато неясних досі проблем вияснили розкопані гроби, помірені лобини найдених небіщиків, багато досі ніби фантазійних описів грецьких, арабських та византійських писателів стали перед нами як дійсність.

Новочасні досліди не тільки відкрили перед нами образ розвоєвий української культури, вони помогли навіть насвітлити неодну чисто практичну проблему як, наприклад, походження української вдачі, наших додатних і відємних прикмет.

Два етнольоги, Копперс та Шмід, проголосили 1926. року свою теорію так званих трьох культурних кругів. По їх думці нинішні народи цілого світа походять від первісних ловців, рільників, або від номадів-скотарів. У перших лишилися хижацькі елементи; вони склонні все до абсолютної влади, мають нахил до комунізму. Такий тип культури є державно-творчий. Такими є, наприклад, росіяне. Рільничі племена мали матріярхальний лад; він потім змінився на слабу демократію. Ті народи мають великі артистичні спосібности, але є мало державотворчі, бо елементи жіночої вдачі остали, химерність, вибуялий індивідуалізм. Такими були греки, а нині є ними українці. Татарські номади мали устрій патріярхальний. На вищім щеблі цивілізації витворювали монархію умірковану. Згодом приходила й демократична форма, але з сильною демократією. Такими є індогерманські народи Европи.

Проф. Щербаківський, український вчений, примінив теорію трьох культурних кругів в дослідах над культурною формацією українського народу та ствердив, що росіяне походять від палеолітичних ловців, доповнила їх раса урально-алтайських номадів. Вони індогерманських (отже й словянських елементів майже не мають. Звідси їх вдача. Мова їх — це вже річ пізніша.

Фундаментальну основу українського народу дала передньо-азійська раса, яка прийшла на Україну біля 2,500 перед Христом. Це та сама людність, що створила високу вавилонську культуру. Вона була рільнича, мала устрій матріярхальний. Спеціяльне становище української жінки, та сотки подробиць нашого прастарого побуту, є того походження. Це потверджують археольогічні знахідки. Від них теж походять мистецькі спосібности українців. Ту найстаршу українську культуру наука називає трипільською культурою, бо біля Трипілля в Київщині перший раз знайдено її сліди.

Дещо пізніше прийшли на Україну індогерманці та змішалися з трипільцями. Вони дали українському народови мову, яка відповідно мішаючися з мовою трипільців — дала українському народи мову.

Дальшу культурну верству дали нам греки, які від 6-го віку перед Христом до 3-го по Христі мали тут свої численні кольонії, вкінці готи, які сюди прибули в 3-тім століттю. Вони дали патріярхальний лад. Під назвою антів знають наших предків византійські та арабські писателі. Анти це вже ті староукраїнські племена, що їх вже знає Нестор.

В 9-тім століттю повстає перша українська держава. Навязавши політичні та торговельні зносини зі сусідами, перед українським народом стала проблема нової культури. Мусіла перемогти византійська як найвища. Але могутня українська держава держалася здержливо від Византії. То проявилося передовсім в церковних відносинах. Ставши народом східно-християнської культури, український нарід, не зважаючи на церковний роздор Керулярія, що довго, аж до 1104. року піддержує церковні звязки з католицьким заходом. В нашім церковнім праві є елементи західного церковного права. Передовсім державна влада з чисто політичних рацій спиняла церкву від надто стислої залежности від Византії.

В київському періоді ми витворили світлу культуру, що стала для українського народу джерелом його почуття вищости та культурної тугости на довгі століття. Українська київська культура перевела в першу чергу „русинізацію" (від слова Русь) несловянських суздальців-москвичів, білорусів. І культурно проміновала на Польщу, Румунію, Литву.

Друга грізна криза української культури прийшла тоді, як в 15-тім століттю культурний центр світа перенісся по упадку Царгороду зо сходу до католицької західньої Европи. Україна була вже тоді православна. Отже з одного боку не мала прямого доступу до нового джерела культури, а з другого боку одновірна православна Москва, проголосивши себе опікуном православних цілого світа, ділає притягаючо, до того підносить аспірації зібрати розсипані землі давної староукраїнської київської держави. Україна стає перед латино-польською експансією на схід, з другого боку московською на українське полудне.

Було питанням життя, уратовання української культури та її самостійности, щоб пошукати звязку з джерелом культури — західньою Европою. То мала дати Фльорентійська Унія, яку знищили на українських землях спільними силами і в обопільнім інтересі — Польща та Москва.

Прийшов шалений занепад української культури в другій половині 15-го та в 16-тім століттю.

Вибити вікно до культурної західньої Европи хотів перший князь Константин Острожський заложенням своєї Острожської Академії, що теж перший кинув клич релігійної унії з Римом. Пізніше став її противником, коли доконано Берестейську Унію, бо вважав, що вона замало гарантує збереження української східньої церковної культури.

Зачався український гуманізм. Берестейська унія поділила українське громадянство на прогресистів та староверів; релігійна боротьба оживила український гуманізм. Побідила течія західна. Києво-могилянська Академія стала розсадником західної цивілізації, так само як густа мережа василіянських каледжів 18-го століття.

В мистецтві триюмфально переходить через українські землі спершу ренесанс, потім барок, який на Україні зветься стилем гетьмана Мазепи. Приходить до наближення між католицькою більшістю українського народу на початку 18-го століття та православною меншістю. Католицькі симпатії мазепинців відомі; їх провідник гетьман Орлик стає католиком.

Упадок політичної самостійности України знов приводить депресію української культури, йде безграмотність та русифікація, на насильне оправославлення українського народу царатом, але здорові первні української народньої культури ратують її існування. Приходить романтизм, який у цілому світу саме оперся на народних культурних первнях.

Він зачинає період української модерної культури. Вона йде двома шляхами, себто скиненням чужої поводоки, московської та польської, на всіх ділянках культурного життя: в мові, літературі, науці, мистецтві, а далі відгребанням первнів старої української культури аж до київського періоду включно та будуванням на старім фундаменті модерної української культури.

Не зважаючи на непригожі політичні відносини на українських землях, українська культура відродилася. Постають українська література, музика, мистецтво, наука. Піднявся стандард освіти, що йшла в маси.

Свій доклад закінчив прелегент оглядом теперішних обставин розвою української культури, а передовсім науки, вказуючи на найновіщий напрям серед українських дослідників культури — найти синтезу та ролю української культури в чорноморській полосі.

Українська культура є безсумніву східної форми, але західнього змісту духа. Східня форма береже самостійність української культури від латинсько-польського натиску, західний зміст (за нього мусів поконати самовбивством Хвильовий!) від російської культурної інвазії евразійського типу.

Такий український тип культури може мати будучність, він животний, він може наново обновити українську експансію як за старо-київської України.

ЮЛІЯН ТАРНОВИЧ.

ІСТОРІЯ ЛЕМКІВЩИНИ

(32)

Трамваїв щораз менше, а їх місце заступають автобуси. Особові та тягарові потяги зредуковані, а залізні дороги заростають буряном... Комунікація відбувається автомобілями і літаками, а товари доставляється троками. Тому повстають цементовані дороги по цілій Америці. Тисячі автомобілів сунеться по всіх усюдах наче мурашки, а в воздусі літаки кружляють мов птахи.

Та тепер спитається, чи покращало від того поступу життя робітника в Америці? Щоб на це відповісти, треба перейти історію нашої еміграції. Коли ми приїхали з Лемківщини бідні і голодні, то ми вдоволялися чим небудь. Там ми мешкали в курних хижах, а тут дістали кімнати, там ми їли мясо на Великдень, а тут майже щодня; там ми робили цілий рік на мізернім господарстві і не могли придбати грошей на податок, а тут, хоч ми працювали тяжко і небезпечно, але за свою працю ми діставали платню, з котрої могли відложити частину до банку як наш дорібок. Отже ми були з такого життя вдоволені, б в старім краю лішого не знали.

Як настала війна в 1914 р., тоді фабрики пішли в рух. Особливо відливарні заліза запотребували стільки робітників, що і бомів-неробів гнали „полісмени" до роботи. Через мобілізацію забракло робітників мужчин, то на їх місце ставали жінки до роботи і виконували майже всю канцелярійну роботу, а навіть були кондукторами на трамваях і залізницях. Платня пішла вгору, так що прості робітники зробляли від 7 до 10 долярів денно, а механіки від 12 до 15 долярів. З підвижкою платні подорожіли товари, але всеж по оплаті видатків на прожиток лишалася значна готівка, яку можна було заощадити. А що наші люди призвичаєні щадити зайвий гріш і тоді скориставши з добрих заробітків, відкладали собі надвижку до банків. Так як в старім краю кожний українець радо хоче мати своє власне господарство, так і тут кожний український робітник хотів мати свій кутик, свою хату, тим більше, що чинш за мешкання пішов дуже вгору. По війні українські емігранти стратили надію на поворот до рідного краю і зачали купувати доми. Появилося багато спекулянтів на землю, що закуплювали цілі фарми близько міст або фабрик, парцелювали на „лоти", продавали парцелі, або будували модерні доми для робітників і продавали на сплату. Кредит був необмежений; хто мав тисячу долярів готівки, міг купити дім за 5 або 6 тисяч на сплату. Роботи йшли добре і по війні робітники зачали жити по американському. Кожний мав вигідне мешкання, електричне освітлення, ванну, газ, модерне огрівання, гарні меблі, радіо. Більшість робітників покупили собі автомобілі, щоб виїхати до роботи, а в неділю на прогулку. Можна сказати, що це були золоті часи в Америці, та на жаль, не довго тривали.

Ніхто не сподівався, що заробітки в Америці так скоро минуться й ніхто не був приготований на безробіття. Хто мав які гроші, вложив їх в реальність або в торговлю. Хто виплатив один дім, купував другий на сплату; інші розширювали свої „бизнеси", то посилали дітей своїх до вижчих шкіл, а декотрі складали свої ощадности до банків. Аж наступила депресія, котра попсувала всі пляни до успіху. Перші ластівки краху показалися на біржі в році 1929, які зачали упадати уділи всіх установ. Тоді потерпіли середні кляси населення. Відтак залалася знижка платні по фабриках і зменшення робітничих сил. В 1931 і 1932 роках зачали замикати банки. Припинилася сплата реальностей і наступили лікітації. Насамперед побанкротували спекулянти на реальностях: багато з них життя собі повідбирали. Відтак депресія доторкнула і робітників. Одним пропали гроші в банках, другі потратили невиплачені реальності; бизнесмени потратили на товарах, бо ціни впали дуже низько, потратили на боргах, яких не могли стягнути від своїх покупців. Словом люди потратили свої ощадности на всіх ділянках і підприємствах. І так живемо тепер в Америці без гроша, незадоволені й непевні своєї екзистенції. Хто зберіг якусь готівку, то до решти вичерпує; хто не має готівки — той живе з мізерної запомоги уряду. А безробіття триває дальше, котре дітнуло не лиш робітників, але і бизнесменів і професійних людей. Як робітник не заробить, то не має защо купити товарів в склепі, не заплатить ні священикові, ні лікареві, ні учителеві, не заплатить чиншу за мешкання й на тім терпить і середня кляса населення.

Одначе Північна Америка перестала бути золотою країною вже по світовій війні. Тоді наш і закарпатський лемко мандрував до південної горячої Америки. Оде йому, лише, коби заробити „кушенька талярів". Платні агенти аргентинської та бразилійської держави манили туди сотки лемків.

Осідали лемки, по приїзді переважно на фармах. Вели там далеко гірше життя, як у правдивій Америці. Не могли вдержатися. Нападали їх тамошні дикі племена, грабили добуток, нищили засіви, часто вбивали цілі родини тамошніх оселенців. Також ріжні слабости, як жовта февра, тиф, десяткували їхні ряди. Дошкулювали надто нашим лемкам стада малих мушок, які несуть непомітно свої яєчка під нігті на ногах, або й на руках. Виляглі насікомі затроюють кров, викликують великі болі, часто смерть.

(Дальше буде).

Тільки один президент Злучених Держав умер понижче 50 року життя. Був ним Джеймс А. Гарфілд, якого замордовано в 49 році життя.

ПОДАЛИ ДО ВІДОМА ІМЯ РЕДАКТОРА Й УПРАВИТЕЛЯ

У місті Вінніпегу почала була виходити з кінцем грудня „Народня Газета", замісць большевицької „Народної Газети". Друкується вона і виходить у сконфіскованій урядом друкарні комуністичної „Народної Газети" і друкується на тих самих машинах, що друкувалась і набиралась „Народна Газета". І висилається її всім бувшим передплатникам комуністичної „Народної Газети". З початку не було подано в згаданій газеті хто її видає. Люди та часописи губились у здогадах щодо того, хто цю газету видає. Від 12. лютого згадана газета помістила вкінці на 4 стороні, що її головним редактором є Онуфрій Гикавий, що перед 8 роками був редактором „Канадійського Фармера", а управителем є д-р М. Мандрика.

З ДНЯ

ІНТЕРЕСИ АНГЛІЇ.

Як усі стверджують в нинішню пору для Англії не є корисним повертати проти себе Совети. Бо хоч Совети уявляють собою малу мілітарну силу, але в нинішніх обставинах змагаючі сили так зрівноважені, що навіть мала стебелинка може на терезках заважити. Крім того Совети, при справній німецькій адміністрації, моглиб дійсно стати резервуаром сирівців для німців. Тому для Англії краще Советів їх не провокувати і не заганяти їх цілковито в обійми німців.

Як далі буде? — Невідомо. Колиб показалось, що Совети зо страху перед німцями без боротьби капітулюють і ставлять їм до диспозиції всі свої джерела сирівців, Англія і цілий англо-саксонський табор, готові цілковито свою політику до них змінити.

ДО ЦЬОГО ЙДЕ.

Так виглядає, що до цього йде. В Англії гостро висказуються проти Советів і явно їм закидають, що вони співпрацюють з Німеччиною та не лиш доставляють німцям власні сирівці, але спроваджують для них з заграничних країв, зокрема зо Злучених Держав Америки і полуднево-американських країв. Через свого представника в Вашингтоні, лорда Галифекса, Англія старається вплинути на Америку, щоб та заборонила Советам купувати тут продукти; а також, щоб вплинула на полуднево-американські краї, щоб і ті перестали з Советами торгувати. Бо Совети ці продукти везуть для Німеччини.

Ми вже бачимо навіть частинні успіхи цеї політики: хоч знесено моральне ембарго на експорт до Совєтів, то з другого боку американський уряд заборонив взагалі вивіз ріжних воєнних продуктів і машин, на чим потерпіли в першу чергу Совети. Советський амбасадор Уманський навіть мав робити в тій справі „демарші" перед підсекретарем стейту Сомнером Велесом, але безуспішно.

ДАЛЬШІ ПЛЯНИ.

Але чи прийде нині між англо-саксонським світом і Советами до порозуміння, чи не прийде — це не буде мати великого впливу на дальші тяги в міжнародній укладі, який наступить по закінченні війни, в разі вигри англо-саксонського табору.

Росія і Британська імперія впродовж своєї довгої історії мали чимало причин до суперечок. Їх інтереси більше зударялись, ніж себе доповнювали. Лиш на однім відтинку, на один час, їх інтереси збіглись разом: коли Німеччина кайзера Вільгельма II-го загрожувала водночас походом на схід і розбудовою фльоти, в ціллю стати морською потугою. Було це на початку цього століття. Внаслідок цеї загрози Росія і Британська імперія в 1914 р. стали союзниками.

РОЗБІЖНІ ІНТЕРЕСИ.

Водночас інтереси тих обох держав на інших відтинках далі зо собою різко зударялись. Росія прямувала до експанзії на близьким сході, постійно загрожувала Персії, Афганістанови, а накінець Індії, не кажучи вже про нафтові бази в Іраку, які формально знаходились під правлінням гниючої тоді Отаманської імперії, а фактично були в руках британців. Росія конче хотіла добитись через Дарданелі до Середземного моря. А троха далі на схід — до Перського заливу. Також вона постійно інтригувала в Китаї, стараючись ріжними способами простягнути над ним свої впливи.

Щоб осягнути свої цілі вона користувалась такою зброєю, яка була до її розпорядимости. Себто, коли вона не могла змагатись мілітарно, чи мирним просяканням при помочі свого промислу і торговлі, чого в неї не було, вона користувалась деструктивними способами і підбурювала місцеве населення проти англійської влади.

ЗАБОРОЛО.

Ця деструктивна робота Росії чимало далась у знаки Британській імперії й остання нераз відплачувалась подібним. Лиш спільна небезпека з німецького боку, на европейським відтинку, здержувала британських політиків від того, щоб Росію цілковито розчленувати. Росія всетаки була свого роду заборолом перед німецькою експанзією. А в порівнанні до високоцивілізованої Німеччини Росія була для Англії далеко менше небезпечним конкурентом.

Коли, одначе, наступила перша світова війна і розгром Німеччини, західні потуги радо відгукнулись на голос польських політиків, щоб на місце Росії створити проти німців інше заборол
о — в формі великої Польщі.

УКРАЇНСЬКЕ ЗАБОРОЛО.

Коли польський нарід, який на своїх етнографічних землях начислює яких 20 мільйонів душ, міг піднятись створення цього заборола, чому цеї ролі не міг би піднятись 45-міліоновий український нарід, вивінований до того далеко більшими матеріяльними багацтвами?

Ці аргументи по англьосаксонським боці не були використані на широку скалю українським народом. Тепер час їх видвигнути.

НАЦИСТИ ЗАЙМАЮТЬ БОЛГАРІЮ. — Підчас коли Болгарія підписувала приступлення до оси, німецькі механізовані війська виступили з Румунії, перейшли Дунай і вийшли до: Софії, столиці Болгарії (1) та Варни, болгарського порту на Чорному Морю (2). Рівночасно болгарські війська заняли позиції здовж турецької границі (3).

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Вечір української пісні й танку в Колюмбії.

Цеї пятниці буде влаштований в Колюмбійськім університеті Вечір Української Пісні й Танку. Цей виступ входить в програму серії відчитів на українські теми, що відбуваються кожної пятниці заходами Департаменту Східньо-Европейських мов Колюмбійського університету, разом з Українським Народним Союзом. Згаданий вечір не відбудеться в салі попередніх викладів, але в Ірл Гол (Earl Hall), година 8 вечором. Вхід до галі є з Бродвею, між 116 і 118 вулицями. Доїзд: експресовий собвей семої евені (242 Кортленд). В програму вечора входять: виступи Українського Молодечого Хору з Ню Йорку і Ню Джерзі, під проводом С. Марусевича; українські народні танки під проводом М. Германа, а далі В. Рибки і С. Вінтоняка; огляд ноші під проводом пані Марії Герман, що виступить з моделькамн; сольові виступи пань: Марії Полиняк і Анни Тростянецької. Вечір відбудеться під проводом проф. Кларенса А. Менінґа. Вступ вільний для всіх: старшого громадянства й молоді.

КАРНЕГІ, ПА.

Арт. М. Голинський дістав перші горожанські папери.

„Пітсбург Сон-Телеграф" з 1. березня б. р. подає велику картину, на якій видніє п. Михайло Голинський зо свідками і американським прапором у руках. Біля картини є допис, в якому подається коротко про походження українського мистця, його карієру і його родину, а також про його виступи в Злучених Державах і Канаді. Допис згадує про те, що п. Голинський дістав уже дозвіл на постійний побут в Злучених Державах, як теж одержав перші горожанські папери, бажаючи стати американським горожанином тому, що „це є той край, де може людина говорити те, що їй пдобається".

PHILADELPHIA, PA.

Ukrainian Post No. 1 Makes Ready For Home Defense

Post Will Register Ukrainian-American Voters of World War I For Home Defense.

This is a summons for possible important service to God and Country for whom we served as young men during the years of 1917 and 1918.

Quoting Major Darmopray, member of the Post, "I feel certain that every World War Veteran will welcome this bid to serve his country at home. Since we do not expect to be called for active Military Service, as most of us are beyond that age, there still remain many home defense duties to be performed."

Registration for Ukrainian-American Home Defense will begin at 2 P.M. on March 9th, at the Ukrainian Hall, 847 N. Franklin Street, Philadelphia, Pa.

We, American Veterans of Ukrainian descent, have never shirked out duty, and the time has come again, when we may be called upon to defend America. So let us have a strong registrative body of Ukrainian-Americans in America's Home Defense Units.

Veteran,
Ivan Sarchynsky.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Елизабет, Н. Дж. — До допису про Ювилей Сестрицтва „Любов", від. 37 У. Н. С., додати: привіт від Дочок України і від себе зложила пані Марія Поливчак.

Гр. Ганулак.

ЯК ПОПАСТИ В БІДУ?

(Надіслане до „Свободи" перед самим заняттям Львова советськими військами).

Часто густо стрічаємо і в пресі і у книжкових виданнях ради-поради, як здобути щастя, як доробитись майна і грошей, а шановні читачі студіюють оці ради, та хто знає, чи герої мойого оповідання не впали жертвою таких пропагандових праць, що мають на меті виробльовати в нашому громадянстві так званий купецький хист. А може завинила тут хибна калькуляція наших підприємців, але факт зістане фактом, що часом в інтересі чи пак бізнесі не поможе ані хист купецький, ані запал підприємця, ані врешті його гроші.

Ось пригляньмося дійсній події, яка скоїлася з нашими двома підприємцями, що недавно повні запалу до праці, сьогодні втратили віру у власне громадянство, та в себе самих.

Спершу був собі лише один комбінатор, рухливий парнига, ходив по Львові, шукав можливостей заробітку без праці, а відтак праці без заробітку, та усі його пляни розвівались мов дим у стратосфері, бо просто до кожного підприємства треба було грошей, а в нього грошей не було. Написав бідолаха якусь драму, пообносив її по усіх видавництвах, не знайшов видавця, врешті вдалось його виставити цю драму на сцені одного з наших мандрівних театрів, але імпреза не принесла йому викалькульованих доходів. Отже почав думати про інші доходи, але це вже була в самому зародку хитка комбінація, бо опиралась на театральному мистецтві.

При його активній участи повстав у нас модний під цю пору ляльковий театр, імпреза щаслива, бо загально подобалась, та трохи гроша принесла підприємцям. Їздив той театр по усіх закутинах краю, наше громадянство приймало його сердечно, бо й випроваджувані на сцену ляльки були актуальні, була їдка сатира на наші „злободневні" питання, людиська сміялись до розпуку, а театр мріяв про світлу майбутність устелену квітками та грошенятами...

— Ех, коб так з нашим театром дістатись до Америки, — думає собі наш підприємець, — там можнаб робити бізнеси, там посипались би долари, а долар має девять злотих, прошу собі уявити, в Америці долар значить стільки, що в нас один злотий, отже вступ до театру від 1—5 долярів, берім пересічно лише два доляри, а коли наш театр приїде за море, то там наші громадяни силенною силою пертимуть до театру, на кожну виставу прийде щонайменше тисячу видців, але берім скромно лише пятьсот, отже один вечір принесе тисячу долярів, що дає на наші гроші 9,000 золотих, місячно це дасть 27,000, річно около триста тисяч золотих, а ввесь рік? Ляльки в нас є, дорога до Америки парусот долярів тай по всьому. Американські громадяне їсти дадуть даром, помешкання теж дадуть, а якщоб навіть не дали, то наколиб навіть з отих триста тисяч золотих ми видали одну третину, ну хай половину, то в найгіршому випадку, зістане нам на чисто сто пятьдесять тисяч золотих, а тут в нашій Галилеї ми цього не заробимо.

Так думав наш підприємець, та врешті поділився своїми думками з одним товарищем, про котрого знав, що в нього була готівка та охота якось цю готівку пустити в рух, бо, як то кажуть, гріш робить гріш.

Його товарищ запалився до тієї думки, та зразу пристав на все. Чистий рахунок, інтерес бурштований, чи навіть брилянтовий. Поїхали.

Першим американський містом їх гостинних виступів був Новий Йорк. Заїхали до гостинниці, винаймили салю, та трохи трудновато було з запрошенням гостей, бо то не Львів ані Коломия, де виставо розліпити афіші по парканах та вже театр по береги набитий. Там треба було їздити по кілька міліоновім місті і просити гостей чи то особисто, чи лишати письменні запрошення, але якось дійшло до першої вистави лялькового театру. Та сталась нечувана річ. Ані одного оплеску, навпаки якісь зловіщі погляди, якісь оклики обурення, а врешті свист, оклики: ганьба: ганьба, сором, а що торкається каси, то теж кляпа, нема навіть на половину видатків.

— Якесь непорозуміння, кажуть наші промисловці, та далі непогадати:

— Фе, панове, ми думали, що ви наші люди, а ви якісь нехристи, бо деж так виставляти на сміх наших видних діячів, де хіба ворог може таке робити.

Бачуть наші промисловці, що справа програна, але пробують щастя в інших містах Північної Америки, часом десь трохи було зрозуміння, трохи признания, нічого собі, кажуть, але лучше, якби ви самі говорили і співали, лялька то завжди лялька, далеко краще булоб, якби так артисти живі люди виступили на сцену, затанцювали, ось наприклад так, як наш Авраменко...

На протязі цілого року мучається наші промисловці по Америці й Канаді, той, що фінансував імпрезу, вже видав чотири тисячі долярів власних грошей, в надії, що врешті переломить леди незрозуміння і відібє свої гроші, (про заробіток вже не думав), та не довелось.

В одному канадійському місті прийшло до ліквідації бизнесу, але то була ліквідація не добровільна, а примусова. Ишла вистава лялькового театру. Спершу тишина в театрі, відтак шепти, оклики, свисти, а врешті кидаються видці зі салі на сцену, та серед окликів: геть, ганьба, поломили всі ляльки, а наші підприємці ледви з життям втекли.

А перед театром ще довго стояли наші фармери канадійські, та підносячи пястуки, кричали:

— Цеж скандал, це якісь вороги наші, висміюють наші святощі, наших світлих людей, що ціле житя для України посвятили, а тут їх на сміх виставляють... Після цього інциденту наші промисловці не бачили іншого виходу, як чим скорій до дому вертати. Але той, що фінансував імпрезу видав був свої гроші, все своє майно, цілих чотири тисячі долярів а до краю повернути, то треба було ще яких 5 соток долярів. Написав бідолаха до своєї сестри по гроші і в короткім часі приїхали оба аргонавти до Львова, та мучаться на скромних посадах бюрових, а хто не свідомий справи згадає щось про них про купецький хист або грошеві калькуляції, то тікають від нього, мов окропом попарені.

Шкода, що вони вибирались за море по долари, не порадились мене. Я був би згори передбачив їхню невдачу та відрадив їхати. Бо знаю добре нашого пересічного еміґранта. Я пишу часом оповідання з життя лемків, та вживаю у тих оповіданнях лемківського діялекту. Хто читав мої оповідання, не може мені них закинути ворожого відношення до наших добрих лемків, навпаки говорить мені усі, що я занадто ідеалізую лемка. Та прошу послухати, що мені пише один лемко з Канади:

„Дорогий Краяне. Барз мі то ся не подобат, же ви так нас лемків поневіряте по казетах. Читам ваше писаня по календарях, а раз навет било в єдній казеті, де ви ся висміване з нашей бесіди. Я ся того по вас не сподівав, ганьба вам, поправтеся і не висмівайте більше нашеї бесіди, бо підла тота птиця, што своей гніздо калят, жеби мі то остатний раз било, я пишу по нашему, бо інакше не гмію, а ви кінчили якиси школи то знате вчену бесіду, то пиште по вченому, ми уж не таки глупи, жеби вас розуміти, не потребуєте нам ксе цюкати, як ми дома бесідуєме".

Той лист мого краяна пригнав мені якраз на думку, коли я довідався про висвистання лялькового театру нашого в Америці.

Ось як то часом можна прийти з добра до біди. Особливо тоді, коли хто будує на незбаданій душі простолюддя.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ЙОНҐСТАВН, О.

В справі навчання релігії в школах.

По вищих школах міста Йонгставну проводиться наука релігії. Як подає „Ди Йонгставн Виндікейтор" з 16. лютого о. Степан Мусійчук, парох місцевої укр. прав. церкви, вчитиме релігії учнів „східнього обряду". Учить в вищій школі „Чейней Гай". Його учнями є діти, яких батьки є сербами, македонцями і українцями. Тих останніх є найбільше. Наука ведеться англійською мовою.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Асторія, Л. Ай. Громадянка Анастазія Пері повідомляє, що в „Свободі" з 21. січня 1941 р. було поміщене „Повідомлення Головної Управи Самостійного Золотого Хреста, Інк.", в якому подано її імя, як контрольорки цеї організації. Вона отсим заявляє, що ніколи не належала до цеї організації, а тим самим не є її контрольоркою.

ВОЄННИЙ АС РАНЕНИЙ. — У летничій катастрофі коло Атлянти, в стейті Джорджія, був важко ранений капітан Еді Рикенбекер, звісний зо своїх летничих подвигів підчас служби в американській армії в Франції в світовій війні. Він вийшов з випадку зо зломаними ребрами, ногою й клубом. Його стан критичний.

ВЕЛИКА ПРОМИСЛОВО-ОБЄДНУЮЧА СПРОБА

ЛОНДОН. — Британія взялася за радикальний спосіб використання цілого промислу для цілей оборони краю. Наказано 50 промислам обєднати себе в кількох фабриках і там спільно продукувати на спільний рахунок. Решта фабрик, які були в їх уживанню, мають бути взяті разом з робітниками до вжитку народньої оборони, себто для виробу того, чого потребує армія. Злука обіймає текстильний промисл, обуву, рукавиці, грамофони, меблі й т. п.

ОЖИВЛЕННЯ КРАВЕЦЬКОЇ ІНДУСТРІЇ

НЮ ЙОРК. — Стейтове бюро праці повідомило, що в останніх вісьмох місяцях йому вдалось знайти працю для 25,000 кравецьких робітників.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ЦЕНТРАЛ ФОЛС, Р. АЙ. — Квартальні збори Тов. ім. І. Франка, від. 93., відбудуться в неділю, 9. березня, в годині 1:30 пополудні, в гали 59 Central St. Обовязком всіх членів прийти на означений час, бо є важні справи до полагодження. — Пилип Бенковський, секр.

БРІДЖПОРТ, КОНН. — Місячні збори Тов. Укр. Січ, від. 59., відбудуться в суботу, 8. березня, в годині 7:30 вечером, в гали церковній. Проситься членів і членниць прибуте на збори, бо є одна важна справа до вирішення, котра повинна інтересувати всіх разом. Хто з членів У. Н. Союзу прибув з інших місцевостей і бажав би перейти до нашого відділу з переступним листом, нехай прийде на збори, або най зголоситься до секретаря на адресу: John Hlywa, 269 Willow St., Bridgeport, Conn.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Дарахівщина, від. 275., відбудуться в неділю, 9. марта, в годині 6. ввечір, в сали церковній. Обовязком кожного члена є явитись на збори. Головно пригадується довгуючим членам, що згідно з ухвалою на річних зборах, член, довгуючи і більше 30 днів, тратить право до бенефіту вразі хвороби. Тож проситься вирівняти свої залеглости, на які член зобовязався. — В. Юрків, рек. секр.

Будуть уживати скляної матерії в виробленнні аеропілнових крил, і волокняних (фібрових) скляних (корабельних і підводно - телеграфічних) линв, які будуть мати більшу розтяжливу силу чим сталь. Та матерія складається з тонесеньких гнучких верстов волоконного (фібрового) скла.

ЧОТИРИ ЛАВРЕАТКИ ПРЕМІЇ НОБЕЛЯ

Тому шість років дістала велику міжнародню нагороду за найкращу, ще тоді недрукований повість письмениця Йолянта Фельдеш за свою „Вулицю Кота-Рибалки", тепер уже перекладену на ріжні мови. В 1938. році найвище літературне світове відзначення — премію Нобля — дістала американська письмениця Перль Бак.

Перль Бак не перша жінка, яку відзначили оцією найвищою нагородою, а четверта з черги. Перед нею комітет Нобеля преміював шведську письменницю Сельму Лягерлеф (1909. р.), а потім норвезьку письменницю Сігрід Ундсет (1928. р.) та італійську Грацію Деледда. Нагороду всіх трьох попереджувала довголітня слава. Перль Бак багато молодша за свої попередниці — тим більше вона може бути горда на признані її заслуги.

*

Сельма Лягерлеф. Всі памятаємо її могутню картину „Геста Берлінг", увесь світ перекладав її „Христові легенди", що були зразком, як треба підходити до релігійних тем, не попадаючи у шаблон і відсвіжуючи предавні мотиви, які всім видавались уже використані.

Сельма Лягерлеф змальовує на перший погляд дрібні події буденного життя. Але ці дрібнички звязані завсіди з великими справами, такими як вина, кара, честь, докори сумління. Сельму Лягерлеф можна назвати великою моральною письменницею, але не у вузькому значінні проповідування відомих чеснот або якоїсь педагоманії. Вона займається проблемами моралі так само як Ібсен, Берсон або Стріндберг, дарма що дехто може їх уважати „аморальними".

Сельма Лягерлеф має велике зрозуміння для людських слабощів. Зла сила, яку теольоги звуть сатаною, панує над людьми і часто в повістях Лягерлеф дієві особи не можуть проти неї боронитися. А проте у людській душі є такі підземельні верстви доброти, що не раз одно дрібне вибачення змазує з неї її великі провини. Вибачення грає в повістях Лягерлеф велику ролю, бо в душі самої авторки лежать поклади доброти. Вона ніколи не обурюється і не осуджує, а завсіди думає над тим, як людина має відкупити свою вину, направити помилку.

Коли пригадаємо собі довгий ряд дієвих осіб з повістей Сельми Лягерлеф, то вразить нас одна цікава спільна їх риса, які дивні стани любовних захоплень і трагедій вони переходять. Тут стара майорова з Екіді, що навіть у роках своєї пізньої старости вміла віднаходити солодкі спомини свого раннього сентиментального кохання, там велика жертва Анни, то знову короткий безглуздий порив мудрої і гордої Маріянни, ще далі зворушлива поведінка старої панни Марії, то благородна любов графині Дона...

С. Лягерлеф не змальовує любовних історій як головної теми своїх повістей. Вона характеризує ними духову вартість своїх дієвих осіб, яких ставить віч-у-віч з великою відповідальністю перед життям, цілим життям. Широка перспектива, з якою вона дивиться на людське життя, робить людей якимись далекими, дивними і малими. При цьому письмениця не дає фантазій, а змальовує реальне життя, зупиняється над недолею, кривдою, слізми і трагедіями тих, яким співчуває і ми відчуваємо, що вона говорить про живих, правдивих людей.

Це не великі люди, не такі, що ми ними моглиб захоплюватися в уяві, але ми бачимо їх виразніше, ніж деяких наших знайомих. Над усіма її малими людьми йде велика боротьба за щось більше, як їх життя: за шляхетні пориви, за чисті вчинки, за засоби, як очистити себе в терпінні і змаганні.

А тепер порівняймо атмосферу повістей Сельми Лягерлеф з її найближчою великою сусідкою, норвежкою Сигридою Ундсет.

Перша половина літературної діяльности Сигриди Ундсет дуже зближена до таких письменників як Якобсен, Боєр чи Гамсун. Її велика повість „Дженні" з тої першої доби характеристична сміливим розмахом і незалежністю, такими притаманними скандинавським жінкам, що випередили жіноцтво інших европейських країн своїми поступовими гаслами та духовою незалежністю. Її перші повісті з сучасного життя присвячені тим незалежним жінкам, що борються за своє самостійне обличчя та самостійне становище.

Сигрида Ундсет дістала нагороду Нобеля за кількатомову повість „Христина Ляврансова донька". І тут теж доля жінки є основним мотивом повісти, хоч повість писана широко, спокійно, зовсім інакше, ніж попередні. Тут маємо історію визначної жінки на бурхливому тлі XIV. століття в Норвегії. Це повість історична, написана наскрізь оригінально. Історичних фактів тут не більше, як їх потреба, щоб зрозуміти епоху та головну постать.

Звичаї пізнаємо при нагоді: ярмарок, відпуст, весілля, похорони звязані з життям дієвих осіб, а не вплетені як етнографічні матеріяли. Під цим оглядом „Христина" нагадує „Війну та мир" Толстого. Релігійні течії, боротьба короля з багатими дуками, економічні проблеми, переміна шляхотської держави у селянську — все те складається на гармонійну, не штучну картину. В осередку дії стоїть любов Христина та Ерленда. Наслідком цієї любови приходить тяжке жіноче життя, повне журби, внутрішніх змагань, клопотів та обовязків. Жінка-письменниця відкрила тут одну велику правду, про яку звичайно забувають письменники, що правдиві трагедії починаються звичайно для жінки щойно після її шлюбу, навіть якби її подружжя було якнайбільше щасливе.

Сигрида Ундсет змальовує саме суперечні інтереси чоловіка і жінки, навіть тоді, коли вони кохають одне одного та всі свої конфлікти перемагають почуванням любови. Ундсет свідомо оминає мотив „зради", такий вигідний для авторів повістей, бо цей мотив є тільки штучним ефектовним епізодом, а не основою довгого спільного життя, яке має важніші проблеми.

Ундсет витворює незвичайно глибоко вплив на подружжя спомипів зперед подружньої доби, які кидають тінь на спільне життя подружньої пари. Раз Христина, то знову Ерленд відчувають на собі тягар минулого, і темна сила страшної смерти Еліни — любки Ерленда — затроює взаємний спокій. Поруч цього виринає ще нова проблема: материнство та релігійне життя Христини, незрозуміле для її чоловіка. Христина має свою віру, Ерленд — політику, два зовсім окремі світи.

Та найбільшим подружнім конфліктом є суперечність двох елементів — чоловічого та жіночого: жіночої господарности, почування материнської любови, привязання до місця свого осідку та з другого боку недбайливість чоловіка, його туга за бурлацьким життям, потреба вічної зміни. Коли чоловік після довшої неприсутности дома вертається до улюбленої дружини і знаходить її вагітною, чує довкола себе гомін дітей, ріжні господарські клопоти та обовязки — в ньому зараз пробуджується нова туга за безжурною, егоїстичною мандрівкою. В таких сценах Сигрида Ундсет є справжнім мистцем-психольогом.

(Кінець буде).

СОБАКА ГЕРОЄМ. — Френціс Симз горда на свою собаку Тайк, котра повела її й Н. Генсела, одного з пасажирів, до літака, що розбився в лісах Джорджії. Генсел по розбиттю літака доплівся до фарми Симса й просив помочі.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

СТЕРНЛЕТОН, Н. Й. — Мітінг Бр. св. Арх. Михаїла, від. 211., відбудеться в неділю, 9. березня, в гали, де звичайно, в 2:30. Пригадується всім членам, щоби старались платити на галі на мітінгу і приходити вчас. Хто би не міг цего зробити через якісь причини, то нехай старається заплатити до 22., бо зараз по 22. мусять бути гроші вислані до У. Н. Союзу і оминути суспендовання, бо муситься суспендувати тих, котрі вчас не платять, а це не є приємна річ бачити себе в часописі суспендованим. — Григорій Демкович, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Місячні збори Тов. Мир, від. 324., відбудуться в суботу, 8. марта, в год. 7:30 вечером, в домі Укр. Громади, 23. і Бравн ул. Проситься всіх членів прибути. Довгуючі обовязково повинні прийти і вирівнати свої довги, бо в противнім разі будуть суспендовані. Ліпше бути точним, ніж опісля жалувати. — О. Горохівський, предс.; М. Гелета, кас.; Гр. Бучко, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Збори Тов. Любов, від. 45., відбудуться в неділю, 9. березня, в домі Тов. Горожан, 847 Н. Френклин ул., у годині 2. пополудні. Пригадується членам, що наближається конвенція; хто має які добрі завваги до поправки статуту, або просьбу до комісії прозьб і скарг, нехай прийде на збори й спільно обговориться. Найголовнійше треба старатися про нових членів до У. Н. Союзу, а головно протедлати, щоб не йшли в чужі, коли Союз дає запоруку корисну, за малою оплатою. Пів століття працювали піонірі для розвою й далі треба ступати тими слідами. Проситься членів, щоб приходили скорше, бо на збирання вкладок треба кілька годин. Уряд очікує вже від полудня. — Василь Стриковський, предс.; Антін Гарасим, кас.; Теодор Малик, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори Бр. св. Володимира, від. 130., відбудуться в суботу, 8. березня, в годині 8. вечером, 30 Іст 7. вул. Проситься всіх членів прийти на означений час. — Ів. Серединський, рек. секр.

МАНВІЛ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 349., відбудуться 9. марта, в 2. годині пополудні, в Набожинського. Пригадується членам довгуючим, аби свій дов до Товариства сплатили, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Ілько Шегера, предс.; Дмитро Федина, кас.; Микола Лісний, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Місячні збори Тов. У. Н. Союзу, від. 292., відбудуться в неділю, 9. березня, в годині 12:30 пополудні (з причини, що галя в 3. годині занята іншими зборами). Проситься прийте вчас та поплатити свої належитости. Так само й за діти платіть, бо я мусів сего місяця доложити кільканацять долярів. Я не годен робити кожного місяця так. Старайтеся приєднувати нових членів до У. Н. Союзу і відділу, як старших так і дітей. — Іван Форись, предс.; Петро Кізел, секр.; Ілля Андрусевич, кас.

КЛІВЛЕНД, О. — Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 334., відбудуться в неділю, 9. марта, в У. Н. Домі в 12. годині полудне. Проситься прийти на збори, бо є важні справи до полагодження. Проситься членів привести по одному новому членові. Є нас 150 членів, так щоби нас подвоїлося, щоб нас було в Товаристві 300 членів. — За уряд: Н. Задерецький, предс.; С. Морозович, фін. секр.-кас.; Іван Жук, рек. секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Місячні збори Тов. ім. Дм. Вітовського, від. 375., відбудуться в неділю, 9. березня, в год. 12:30 пополудні, в домі У. А. Горожан, 847 Н. Френклин ул. Довгуючим членам припоминається явитись на збори й вирівнати свої залеглости, щоб оминути суспензи. Нова адреса секретаря: Я. Лежняк, 806 S. Cecil St., Philadelphia, Pa.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори 204. відділу відбудуться в суботу, 8. березня, в год. 8:15 ввечір, в салі укр. прав. громади, 334 Іст 14. вул. Всі члени відділу обовязково мають бути приявними на тих зборах та вирівнати залеглі й біжучі членські вкладки. — М. Близнак, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. — Квартальні збори Бр. Сош. св. Духа, від. 237., відбудуться в неділю, 9. березня, в годині 3. пополудні, в У. Н. Домі. Проситься членів прибути на ті збори численно, бо є кілька важних справ до порішення. — Уряд.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори Тов. „Зоря", від. 69., відбудуться в суботу, 8. березня, в 8. год. ввечір, в Карпатія Гали, 217 Іст 6. вул. Проситься всіх членів прибути на зборо. — Михайло Ликтей, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Перші квартальні збори Тов. „Дністер", від. 361., відбудуться в суботу, 8 березня, в 8. год. вечером, в Карпатія Гали, 217-219 Іст 6. вул. Кожний член обовязково повинен явитися на цих зборах, бо будуть піднесені важні справи. Рівнож кожний член повинен подати свою нову адресу секретареви вразі зміни помешкання; впротивнім разі секретар не відповідає за недоручену тов. кореспонденцію вчас для членів. — Ст. Ковальчук, предс.; Ів. Галичин, кас.; П. Кучма, фін. секр.; Д. Чорнюк, рек. секр.

НОРТГЕМПТОН, ПА. — Місячні збори Тов. Укр. Січових Стрільців, від. 44., відбудуться в неділю, 9. марта, в укр правосл. галі, в годині 1:30 пополудні. Взивається всіх членів прийти на цей мітінг і заплатити свої місячні вкладки, також ухвалити конвенційні проекти. — В. Шишка, предс.; А. Водник, кас.; Л. Демчук, секр.

ФРЕНКФОРД, ПА. — Місячні збори Тов. ім. Дм. Вітовського, від. 268., відбудуться в неділю, 9. березня, в годині 2. пополудні, в У. Н. Домі, 2171 Вакелінг ул. Просимо всіх членів прибуте на збори, бо маємо важні справи до полагодження. Обовязком членів приходити частіше та старатися платити свої вкладки. Проситься членів не забувати про нових членів до У. Н. Союзу. Сповнім свій обовязок. — Уряд: М. Андріїв, пр.; Г. Михалюк, кас.; П. Омелян, секр.

КЛІФТОН, Н. ДЖ. — Чвертьрічний мітінг Тов. Українська Січ, від. 182., відбудеться в неділю, 9. березня, в 2. годині попол., в гали парохіяльній, 45-47 Говп Еве., Пасейк, Н. Дж. Є важні справи до полагодження. Тому обовязком кожного члена прейти на збори. Довгуючі члени упоминаються, щоби вирівнали свої залеглі вкладки, бо впротивнім разі будуть суспендовані. — І. Живіцький, предс.; Г. Яськів, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Сестр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 36., відбудуться в неділю, 9. марта, точно в годині 3. пополудні, в гали церковній. Проситься членниць явитися на означений час, бо маємо важні справи до вирішення, як проекта до конвенції. Пригадується сестрам, котрі довгують, щоби прийшли на збори й заплатили свої довги, щоби не нарікали на уряд, як будуть суспендовані. Пригадуємо: приєднуйте нових членів до Сестрицтва і до Союзу, а отримаєте нагороду на приєднання. — За уряд: Марія Гайсак, предс.; Анастасія Грицак, кас.; Марія Ходак, секр.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ШІСТЬ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН, ч. 242. Відложений смертний удар.

Очі Тарзелі були дуже бистрі. Але ще бистрішими були очі Тарзана. Дівчина була скорша. Та ще скоршим був Тарзан. Він уникнув її стріли.

А тепер, ще заки вона вспіла наложити ще одну стрілу і її знов йому післати, Тарзан скочив до неї і обезвладнив її.

„Ти змушуєш мене бути нагальним", заговорив він до неї. Тарзеля тепер не очікувала жадної ласки, бо тої ласки не зазнавали від неї інші.

Цілковито тепер безборонна вона очікувала від Тарзана смертного удару. Бо на основі законів нетрів вона це заслугувала.